

certè nequeunt ut plurimum esse sine commotione) inter conjuges, absente periculo pollutionis, sint liciti, saltem non graviter illiciti, etiamsi ob solam voluptatem capiantur, et ad copulam minimè ordinentur. Ideo aio, cur non est idem dicendum de delectatione? Quare verè probabilem censeo sententiam *Bus.* quæ dicit licitum esse conjugibus delectari, etiam carnaliter de copula habita, vel futura, semper ac absit periculum pollutionis. Ratio est, quia (prout dicunt *Salm. d. n. 84.* loquendo de tactibus impudicis) ipse status Matrimonii hæc omnia licita reddit; alias status matrimonialis nimis scrupulis esset obnoxius. Hanc sententiam tenent, præter *Fill. Bon. Sanch. Less. et Dian. cum Bus. ut supra num. 23. in fine, S. Anton. p. 1. tit. 5. § 1. c. 6. Cajet. 1. 2. q. 74. art. 8. ad 4. Coninc. D. 34. dub. 11. concl. 1. Croix l. 6. p. 3. num. 337. cum Gerson. Suar. Laym. et aliis plurimis; item Vasq. Aversa, etc. apud Salm. n. 88 et 89. qui probabilem putant. Et favet D. Thom. q. 15. de Malo art. 2. ad 17, ubi dicit quòd conjugibus, sicut copula est licita, ita et delectatio de illa.*

26. — Ultimò hîc notandum cum *Salm. tr. 20. c. 13. n. 66 et 67. cum Lug. Caj. Nav. Pal. Dic. etc.* quòd, si quis se jactet de peccato gravi à se verè patrato, debet explicare in Confessione etiam speciem peccati; quia tunc communiter jactantiæ additur complacentia de peccato facto, quæ sumit eandem speciem peccati. Secus autem, si jactantia sit de peccato ficto.

27. — « 4. Delectatio morosa, de rebus solo jure positivo prohibitis, non est illicita, modò non fiat sub ratione prohibitionis: v. g. si Carthusianus, vel alius die jejunii se oblectet de cogitato esu carniùm, quia non est de opere malo, cum lex tantum vetet comestionem externam. *Laym. l. 1. t. 3. c. 6. n. 9. Less. l. 4. c. 3. n. 111 et 113. (Et ita tenendum cum Salm. c. 13. n. 37 et 38. Pal. Vasq. Sanch. Less. communiter, et Ronc. tr. 2. c. 13. q. 3. R. 11. quiddid dicat Croix l. 5. n. 81. Non licet autem delectari de Missa ob oblivionem relicta, et simili; quia omissio est objectivè mala, ut Ronc. ibid. q. 5. cum Azor. et Sanch.)* »

28. — « 5. Qui delectationem morosam mortalem confitetur, addere debet circumstantias operis, de quo fuit delectatio: v. g. in materia iræ, an fuerit de occidendo fratre, an alio; uno, an pluribus: in materia carnis, an de conjugata, moniali, consanguinea. Quod tamen limitant *Azorius, Sa. Vide Luxuria, Salas. l. 7. tr. 13. d. 16. s. 6. n. 59.* etc. si delectatio feratur in objectum apprehensum secundum totam suam malitiam, non autem si tantum secundum partem, v. g. in fœminam apprehensam, ut non suam, non tamen, ut alteri nuptam, vel ut monialem: tunc enim probabile esse aiunt, delectationes tales reduci ad speciem simplicis fornicationis. Ita etiam *Fill. Less. Bon. Dian. Pal. Vide Lugo d. 16. n. 363.* Aliud est ipso de opere externo, quod semper fertur in objectum secundum totam suam malitiam: aut etiam desiderio efficaci, quod fertur in opus externum, se-

» cundum se, et ut est à parte rei; ac proinde est ejusdem cum illo speciei; ideoque ejus circumstantiæ semper fatendæ sunt. » Vide *Auct. cit. (Vide dicta. n. 15.)* »

29. — « Resp. 2. Si quis sine causa, et necessitate actionem exerceat, ex qua intelligit, delectationem carnis naturaliter orituram (v. g. ex curiositate legit, vel audit turpia), tamen sine directa intentione, et sine periculo consensûs, peccat venialiter; si verò justam causam habeat, nihil peccat. » (Vide supra in 6. *Præc. l. 3. n. 482. v. 6. Si pollutio.*) »

« Quæres, An voluntas delectationem carnalem positivè reprimere teneatur? »

« Resp. 1. Si voluntas plenè eam advertens, negativè, et permissivè se habeat, ita ut nec approbet, nec repellat, dummodo id non permittat ex ipsius delectationis complacentia, nec periculum sit ulterioris consensûs, probabile est, quod docet *Cajet. et Sanch. 1. mor. c. 12.* non peccare mortaliter: tum quia non consentit in delectationem: tum quia moraliter est impossibile, omnes illos motus evitare: tum quia ex justa causa illos licet permittere, etiam secundum adversarios. »

« Resp. 3. In praxi tamen verius videtur, quod docent *Vasq. Azor. Lessius, Becan. 1. 2. t. 2. q. 5. c. 5.* sine justa causa eis non resistere, esse mortale: quia fere semper voluntas est exposita periculo consensûs; et contrarium credere, est nimia sui confidentia, et præsumptio. Moderatè *Laym.* utramque sententiam probabilem fatetur, et ait delectationem videri mortalem, nisi saltem actum simplicis displicentiæ circa illam elicias: et si efficaciter animum ad alia divertere negligas, cum facillè possis, et speres, te tali modo posse depellere. Vide *Laym. l. 1. t. 3. c. 6. n. 3. (Vide fusè dicta supra hoc puncto lib. 5. n. 7.)* »

DUBIUM III.

DE DISTINCTIONE PECCATORUM.

ARTICULUS I.

Quæ peccata distinguantur specie?

30. Quomodo peccata differant specie quoad materiale, et quomodo quoad formale peccati? — 31. Ex quotuplici radice desumatur diversitas specierum? — 32. An peccata specie distinguantur ex oppositione ad virtutes, vel ex diversitate objectorum? — 33. An ex præceptis diversis peccata specie distinguantur? — 34. An peccatum ex objecto levius possit excedere gravitatem peccati superioris speciei?

30. — « Resp. Peccata, quoad materiale, sive entitatem positivam, specie distinguuntur ex objectis formalibus, et circumstantiis speciem variantibus, quatenus eæ objecti formalis ra-

tionem habent; quoad formale autem proximè distinguuntur ab oppositis formis, sive rectitudine virtutis, qua privant, remotè autem, et fundamentaliter ex objectis. Ita *Tann. d. 4. de pecc. d. 1. q. 2.* Ratio primæ partis est, quia omnes actus speciei distinguuntur ex objectis, peccata autem quoad materiale, dicunt ipsos actus. Ratio secundæ partis, quia privationes proximè distinguuntur specie à formis, quibus privant, sed peccata formaliter sunt privationes rectitudinum oppositarum. Ratio tertiarum partis, quia rectitudo virtutis specificatur proximè ex objecto: ergo privatio rectitudinis ex eodem remotè.

Unde resolves :

31. — « Peccata specie differunt, non tantum quæ diversis virtutibus, sed etiam quæ eidem opponuntur extremè, ut prodigalitas, et avaritia : vel ratione diversæ difformitatis, id est, quæ adeo diversa ratione, et malitia ejusdem virtutis materialiter attingunt, ut quantum est ex natura ejusdem peccati, non sit eadem facilitas, moraliter loquendo, neque propensio utrumque peccatum committendi; qualia sunt homicidium, furtum, adulterium, detractio.

Docent *Trid. sess. 14. c. 5.* circumstantias illas in Confessione explicandas esse, quæ speciem peccati mutant. Hinc *Quær. 1.* ex quotuplici radice desumatur distinctio specifica peccatorum? *Resp. cum Bus.* et sententia communi, sumi ex duplici radice, nempe I. Ex oppositione ad diversas virtutes. II. Ex diversa difformitate contra eandem virtutem, prout accidit in perjurio, et violatione voti, sive blasphemia; licet enim hæc peccata sint contra eandem virtutem Religionis, specie tamen sunt diversa. Quoad hanc secundam radicem consentiunt Doctores.

52. — Sed quoad primam, scilicet ex oppositione ad virtutes, quæstio magna est inter *S. Th. et Scotum*, an distinctio specifica proximè sumatur ab objectis diversis peccatorum, vel à diversis virtutibus, quibus peccata opponuntur? *S. Th. 1. 2. q. 72. art. 1. Salm. tr. 20. c. 12. n. 1 et 2. et alii* tenent proximè desumi ab objectis specie diversis. Ratio *S. Th.* ut ait *art. 6. ad 2.* « quia peccatum... non habet speciem ex parte aversionis, sed ex parte conversionis... secundum quod est actus quidam. » *Scotus*, verò cum *Bus. hic*, et *Bec. Val. Bon.* tenent distinctio-nem specificam desumi à virtutibus, quibus opponuntur peccata; quia peccatum, formaliter sumptum, consistit in oppositione ad virtutem, qua privat. Utraque sententia est probabilis, et utraque revera in idem incidit, ut bene dicunt *Salm.* Sed secunda, distinguendo peccata per oppositiones ad virtutes, planior est et faciliior, ut rectè fatetur *Tapia*, quamvis Thomista. Advertit tamen *Ronc. tr. 20. de Pecc. c. 2. q. 1.* quòd, licet peccata commissionis distinguantur ex virtutibus oppositis, ut ipse tenet; peccata verò omissionis omnino distinguuntur per oppositionem ad objecta, sive ad actus quibus privant; prout omittere Sacrum, et jejunium,

sunt peccata specie diversa contra obedientiam Ecclesiæ debitam; quia Sacrum et jejunium sunt objecta specie diversa.

53. — Denique quær. 2. an ex diversis præceptis peccata specie distinguantur? Affirmant *Nac. Grand. Tann. etc.* Sed dicendum cum *S. Th. 1. 2. qu. 72. ar. 6. ad 2. Cajet. Val. Azor. Laym. Con. Pal. Bonac. Ronc. l. c. Croix. l. 4. n. 47. Salm. d. c. 12. n. 5 et 6. ex communi*, quòd, si præcepta distinguantur tantum ex parte Legislatorum (ut est in furto, quod prohibetur Lege Divina et Humana), minimè inducunt distinctionem specificam peccatorum; quia diversitas Legislatorum non efficit præceptum esse formaliter diversum, sed tantum materialiter. Secus tamen, si præcepta distinguantur ex parte motivi ad prohibendum, quia tunc diversæ virtutes læduntur; prout si quis frangeret jejunium præceptum ab Ecclesia, et ad quod voto simul ipse se obstrinxerit; tunc enim læderet temperantiam, ex quâ Ecclesia jejunium imperat, et Religionem, ex qua Deus præcipit vota observari.

Ad agnoscendum verò quandonam leges sint conditæ ad diversos fines, dicunt *Salm. n. 9.* videndum si præceptum humanum trahat actum ad specialem aliam virtutem, sive ad oppositionem cum alia speciali virtute. Hinc inferitur I. Si quis occidit Sacerdotem, non solum peccat contra justitiam, sed etiam contra Religionem, ex cujus motivo Ecclesia vetat Sacerdotis læsionem. Inferitur II. Sacerdos beneficiarius omittens Officium Divinum, committit unum peccatum contra Religionem, non autem contra justitiam, si velit restituere fructus Beneficii, quia ex eodem motivo Religionis Ecclesia præcipit recitationem ei, qui est Sacerdos, et est Beneficiarius, qui ex justitia tenetur tantum non facere fructus suos; Ita *Azor. Trull. Dian. etc. cum Salm. c. 12. n. 12. contra Suar. Laym. et Bonac.* Vide dicta *l. 4. n. 145. Qu. 1.*

54. — Quæritur hic 3. an peccatum ex objecto levius possit ratione circumstantiæ excedere gravitatem peccati superioris speciei? Negant *Durand. Vasq. et alii*; sed affirmant probabilius *S. Th. 2. 2. qu. 10. art. 3. ad 1.* ubi ait: « Nihil prohibet » peccatum quod est gravius secundum suum genus, esse minus » grave secundum aliquas circumstantias. » *S. Doctorem* sequuntur *P. Conc. t. 10. p. 524. n. 6. item Caj. Suar. Azor. Pal. etc. cum Salm. c. 12. n. 22 et aliis communiter*; quia licet regulariter gravius peccatum est illud, quod perfectiori virtuti opponitur, ut dicit *S. Th. 1. 2. qu. 73. art. 4.*, attamen, cum gravitas peccati superioris speciei sit finita, ideo, etsi physicè non possit excedi à malitia peccati speciei inferioris, potest verò moraliter. Hinc sodomia, et bestialitas sunt graviora peccata, quam perjurium, ut docet *S. Th. 2. 2. q. 144. art. 3. cum Salm. ibid. n. 22.* Et ideo regula prædicta metiendi gravitatem peccati ex oppositione ad superiorem virtutem currit tantum, quando peccata sunt maxima contra unamquamque virtutem, non autem quando comparatio fit maximi peccati ad minimum.

An autem circumstantiæ speciẽm tantum aggravantes sint confitendæ, nimirum gradus incestus, quantitas furti, tempus durationis peccati? Vide dicenda de *Sacr. pœn. l. 6. ex num. 467.*

ARTICULUS II.

Quæ peccata distinguantur numero.

53. Vide omnia quæ super hoc puncto dicuntur à Busemb. — 36. Ex quibus radicibus desumatur Distinctio numerica? De prima Radice, quæ est *Multiplicitas actuum moraliter interruptorum.* — 37. Et I. Quomodo interruptantur *Actus interni* circa peccata *Cordis*? — 38. Quomodo circa peccata *Oris, et Operis*? — 39. An malum propositum interruptatur per diurnum tempus? — 40. Quid si tamen voluntas permaneat in aliquo affectu? — 41. II. Quomodo interruptantur, aut uniantur *Actus externi*? — 42. An explicanda omnia media apposita ad peccandum? — 43. Quid si quis ab initio voluerit tangere, sed postea fornicetur? — 44. Quid si quis centenis vicibus interpolatim furetur aureum ex intentione ab initio furandi centum? et quot sacrilegia committat celebrans tres Missas in mortali in die Nativitatis Domini? — 45. De secunda Radice, quæ est Diversitas objectorum totalium. — 46. Illationes hujus Radicis. — 47. Qu. 1. Quot peccata committit qui eodem actu blasphematur 12 Apostolos? — 48. Qu. 2. Quot si quis detrahit vel conviciatur aliquem diversis contumeliis? — 49. Qu. 3. Quot si quis detrahit alicui coram pluribus? — 50. Qu. 4. Quot si quis negat plures articulos Fidei? Qu. 5. Quot si quis optat diversa mala inimico? Qu. 6. Quot si confessarius in mortali plures absolvat? Quid si Sacerdos pluribus Eucharistiam ministret? Quid si Sacerdos projiciat Breviarium in mare, prævidens se reddi impotentem ad recitandum? (De hoc vide dicta l. 4. n. 149.)

53. — « RESP. Numero distinguuntur duobus modis. I. Ex diversis objectis numero totalibus, non materialiter, et physicè tantum, sed etiam formaliter, et moraliter distinctis. 2. Per interruptionem actuum moralem. *Fill. tr. 21. c. 8.*
« Dico, *moraliter*; quia etsi ad distinctionem numericam physicè sufficiat quævis interruptio, in ordine tamen ad confessionem non multiplicatur, nisi moraliter multi sint, quia sicut in confessione actus moralis, ita etiam multiplicatio, et distinctio moralis attendi debet.
« Porro actus moraliter interruptuntur, ita ut nec virtualiter nec interpretativè manere censeantur. 1. Per contrariam voluntatem, et propositum. 2. Per cessationem ab actu voluntarian, et liberam. 3. Per cessationem involuntariam, et naturalem, sive ea fiat per somnum, sive per distractionem ad alia. Per somnum quidem quia cum in illo cesset usus rationis, non continuatur actio libera, et moralis: per distractionem verò quia per illam prior cogitatio fit involuntaria, ideoque si ad eam redeatur, fit voluntaria, et moraliter multiplicatur. Ita *Vasq. etc.* Quæ sententia, etsi in peccatis

« externis tenenda sit, in internis tamen non habet locum secundum *Fill. tr. 21. c. 8. n. 317.* Ratio est, quia etsi per hanc interruptionem physicè actus multiplicetur, non tamen moraliter: quia hoc ipso, quòd animus involuntariè distrahitur, remanet interpretativè prior voluntas, cum non sit retractata, aut aliter interrupta. V. etiam *Bald. d. 21. n. 3.*

Unde resolves:

« 1. Unum numero peccatum committit, qui uno actu odii, vel detractionis fertur in 10 homines, qui uno ictu duos occidit, qui uno actu vult omittere Officium Horarum per mensem, jejunium per quadragesimam. Quia, etsi hæc objecta physicè sint plura, sunt tamen unum moraliter, et formaliter, quatenus in uno actu hîc et nunc conjunguntur. Ita *Nav. Fill. Bon. d. 2. q. 4. p. 1. contra Azor. Vasq. etc.* qui satis probabiliter dicunt esse peccata distincta. Verum sive 10 peccata dicas, odisse v. g. 10 homines, sive unum, parum refert, cum unum hoc illis decem æquivalet, proindeque objecti gravitas in confessione exprimenda sit, quippe quæ actum in suo esse individuali constituit, ut notant *Fill. Bon. Suar. de Pœn. d. 22. s. 3.*
« 2. Actus voluntatis internus sæpius interruptus, et repelitus, licet physicè sit multiplex, moraliter tamen est unum numero peccatum, in ordine ad confessionem, si consumetur in opere aliquo externo, per eum intento, et causato, aut etiam in pluribus actibus externis sibi invicem subordinatis, ad eundem finem. Hinc v. g., qui furatur bibliothecam per totam noctem, etsi sæpius voluntatem furandi renovet, unum furtum; et qui ad occidendum alium pergens, sæpe voluntatem renovat, unum homicidium committit. Ratio est, quia est una actio externa, ab internis intenta, et causata, in qua internæ omnes complentur, et moraliter uniantur. V. *Baldell. d. 21. n. 4.*
« 3. Actiones externæ, licet numero distinctæ, ad eundem tamen finem, et actum principalem relatæ, modò non habeant distinctam ab illo malitiam, non distinguuntur ab ipso fine, et actu principali, moraliter loquendo, et in ordine ad confessionem. Hinc oscula, tactus, verba impudica, etc., copulam carnalem præcedentia, imò etiam comitantia, et subsequencia, tanquam complementa, et appendices operis, unum numero peccatum sunt, ut docent *Nav. l. 6. n. 17. Az. l. 4. qu. 6. Fill. etc.* Ratio est, quia sunt vel initia, vel partes, vel complementa, et appendices operis, ejusdem actus humani, et objecti, in quo omnia prædicta moraliter uniantur.
« Dixi *complementa*, quia si similes actus non sint initia, vel partes copulæ subsecutoræ, aut ex actu præterito ex natura rei non consequantur, distinguuntur numero, ut v. gr. si quis de fornicatione gloriatur: proindeque illi in confessione explicandi sunt separatim, non autem priores, ut docet *Suar. t. 4. de Pœn. d. 22. s. 1.*

36. — Ad intelligentiam hujus tam difficilis materiæ de nu-

merica distinctione peccatorum, circa quam valde DD. laborant, et valde dissentiunt, ut clarius intelligantur omnia, quæ à *Busemb.* dicta sunt, prænotandum constare ex Trid. non solum in Confessione species peccatorum esse explicandas, sed etiam numerum, cum *Sess. 14. Can. 7.* sic doceat. « Si quis dixerit in Sacramento Pœnitentiæ necessarium non esse Jure Divino » confiteri omnia, et singula peccata mortalia, anathema sit. » Hinc videndum, ex quibus radicibus desumatur distinctio numerica peccatorum? Respondetur desumi ex duabus radicibus, nempe I. ex *Multiplicitate actuum moraliter interruptorum*, et in hoc omnes conveniunt; II. ex *Diversitate objectorum totalium*, quamvis de hac radice alii dubitent, ut infra videbimus n. 45. Et I. loquendo de prima radice, dubium magnum est, quando nam actus voluntatis moraliter interruptantur? Et hinc ad clariorem intelligentiam distinguendi sunt actus *interni* interrupti, ab actibus *externis*.

37. — Et I. Quoad actus *internos*, distinguere insuper oportet peccata *Cordis* à peccatis *Oris*, et *Operis*. Si sunt enim peccata *Cordis*, quæ internè omnino perficiuntur, ut sunt odia, hæreses, delectationes morosæ, desideria turpia, etc. ista, statim ac multiplican- tur, interruptantur; ita ut tot sint peccata, quot sunt actus voluntatis illis consentientis. Ratio, quia quoad tales actus non pendet unus ab alio, et ideo nequeunt moraliter continuari. Ita communiter *Suarez, Vasq. Az. Pal. Bon.* etc. cum *Salm. Tr. 20. c. 12. n. 32. Ronc. Tr. 2. de Pecc. c. 2. q. 2. P. Conc. t. 10. pag. 526. num. 13. Contin. Tourn. t. 2. p. 274. num. 3.* contra *Lugonem D. 16. Sect. 13. ex num. 566. Canum, Hom.* etc. apud *Tamb. Meth. Conf. c. 1. §. 6. n. 32.* qui dicunt hos actus non interrupti per somnum, distractionem, etc. sed tantum per contrariam voluntatem: Et huic opinioni videtur adhærere *Busemb. cum Fill. hinc vers. Porro, in fine; et vocat probabilem Tamb. l. c.* (licet *Tamb.* dicat semper explicandum esse tempus, quo voluntas prava duraverit). Sed hanc opinionem, ut falsam rejiciunt *Conc. ac Vasq. Suar. Dian.* etc. cum *Salm. l. c. n. 34.* Quare opinio *Lugonis* et *Cani* saltem tanquam dubiè probabilis non est tenenda. Et ideo pœnitens quidem debet explicare, si potest, quot vicibus in voluntate consensit, si verò non potest, quia pravus animus fuit diuturnus, tunc sufficit fateri tempus in quo cum tali animo perseveraverit, ut dicunt *Ronc. et Viva de Sac. Pœnit. q. 5. ar. 7. n. 2.* cum *Vasq. Meritò* autem notant I. *Coninck et Lugo* apud *Tamb. n. 53.* (licet *Tamb.* non assentiat) cum *Viva. n. 5. et Antoine*, quod explicari debet, si interruptiones fuerint notabiliter raræ, vel frequentes. Notant II. *Tamb. l. c. n. 48.* cum *Lugo, et Viva d. n. 5.* quòd, si plures hujusmodi actus ex eodem impetu concupiscentiæ procedant, unum peccatum mortale constituunt, etsi aliquod breve intervallum inter actus intercedat.

38. — Hoc currit quoad actus *internos* circa peccata *Cordis*. Quoad actus autem *internos* circa peccata *Oris*, et *Operis*, quæ

externè consummantur, uti sunt blasphemix, furta, etc., hi actus moraliter interruptantur. I. Per retractationem voluntatis. II. Per liberam cessationem, nimirum, si quis voluntariè et liberè cesset à proposito pravo; tunc enim, si iterum redeat ad malam voluntatem, novus actus erit moraliter diversus à primo, cum a primo non procedat, et ideo erit novum peccatum. Ita *Bus. Ronc. et Croix l. 5. n. 170.*

39. — Utrum autem malum propositum interruptatur per communes interruptiones, ut per somnum, distractionem, comestionem, etc.? Negat *Lugo d. D. 16. n. 567.* et adhæret *Tamb. §. 6. n. 35 et 36.* etiamsi magna mora intercedat; sed hæc opinio est contra communem, et meritò rejicitur, ut ait *Croix l. 5. n. 178.* E converso probabilis est sententia omnino opposita cum *Henno, Vasq. Nugn. Dian.* etc. apud *Vivam*, qui dicunt actus *internos* interrupti per quamlibet distractionem, etiam involuntariam. Sed probabilius videtur dicendum cum *Salm. d. c. 12. n. 38. Viva de Sac. Pœn. Q. 5. Art. 6. n. 6. in fin. Ronc. q. 2.* quòd, si intercedat tempus breve, actus non discontinuantur: Secus, si intercedat tempus diuturnum. Quale autem æstimandum sit tempus diuturnum, *Viva* dicit annum, *Salm.* mensem, *Ronc.* duos dies, *Conc.* autem unum; sed ego puto impetum unius actus difficulter posse protrahi (ordinariè loquendo) plus quam ad duos vel tres dies ad summum. Hinc qui perseverat in mala voluntate ultra duos, vel tres dies, explicare debet tempus, ut sic intelligatur moraliter numerus actuum *internorum* circa peccata externa.

40. — Notandum tamen, quòd actus voluntatis, si ex prima voluntate procedant, et moraliter permaneant in aliquo effectu, qui conducatur ad consummandum peccatum externum, per quemcumque tempus duret prava voluntas, unum solum peccatum constituunt. Hinc infertur I. quòd, si quis proponat occidere hominem, et idcirco arma præparet, viam arripiat, et inimicum occidat, unum peccatum committit, licet per multos dies illum quæsierit, et pluries voluntatem repetierit. Ita communiter *S. Bonav. Vasq. Caj. Nav. Bon.* etc. cum *Salm. c. 12. n. 36. et S. Th. in 2. Dist. 42. q. 1. art. 1.* Ratio (ut docet *S. Thom.*), quia omnes hi actus « non habent rationem peccati, nisi secundum » quod per unam voluntatem in perversum finem ordinantur. » Infertur II. quòd, si quis statuit non restituere rem alienam, et in eadem voluntate semper (adhuc per annum) maneat, unum peccatum committit: Quia in illa retentione nunquam retractata virtualiter permanet prima voluntas, ut probabiliter dicunt *Ronc. de peccat. pag. 16. q. 2. R. I. Lugo de Pœn. D. 10. n. 148. cum Nav. Gabr. et Tanner. Salm. tr. 13. cap. 1. n. 64. et tr. 20. c. 12. n. 37. cum P. Nav. et Trull. item Dian. p. 2. tr. 16. R. 25. cum Malder. Arag. et Sayro* (contra *Suar. Vasq. Bon. Tapia, etc. ap. Salm. d. n. 37.* qui tenet interrupti voluntatem per somnum, distractionem, etc. quorum sententia probabilis est.) Imò *Lugo* dicit voluntatem non interrupti, etiamsi retrac-

tatio, sed brevissima, interfuerit voluntatis. (Vide dicta *lib. 3. num. 683.*) Merito tamen censet *Dian. l. c. in fine* cum AA. ab ipso citatis, quod si fur redditur impotens ad restituendum, et deinde factus potens, data opportunitate, non restituit, novum peccatum committit. Ratio, quia eo casu per illud tempus impotentiae voluntas non restituendi non perseverat in effectu.

41. — II. Quoad actus autem externos peccatorum, tunc isti moraliter interrumpuntur, quando non subordinantur ad aliquem actum principalem completum, puta cum quis habet plures tactus, sine intentione copulae, vel si pluries percussat, sine intentione occidendi; vel si pluries auferendi; quia tunc quilibet actus habet suam completam malitiam. Ita communiter omnes cum *Holzm. t. 1. p. 145. n. 681.* E converso actus externi duobus modis uniantur, ita ut unum constituant peccatum. Primo, si ex eodem impetu procedant, puta cum quis ex eodem impetu pluries percussat, pluries inhonestè tangat, eundem Sanctum, vel plures dies Sanctos blasphemet, pluries aliquem in eadem materia convicietur, vel detrahat, ut rectè dicunt *Salm. tr. 20. c. 12. n. 41. cum Nav. Tap. Less. et Cov. item Conc. t. 20. p. 529. num. 21. Vioa de Pæn. q. 5. art. 6. n. 6. cum Pal. Dic. Bon. ap. Croix l. 5. n. 179.* Utrum autem unum peccatum committat, qui una vice plures Sanctos blasphemat: aut pluries eodem impetu alicui contumeliis afficit in diversis materiis; aut Confessarius qui in mortali successivè plures absolvit? Vide infra *ex n. 47. q. 1. 2. et 6.*

Secundo modo actus externi moraliter uniantur, si ad ejusdem peccati consummationem diriguntur, sicuti diximus supra de actibus internis erga idem peccatum externum repetitis, qui ex prima voluntate procedunt. Hinc, si quis ad homicidium patrandum emit arma, viam carpit, quærit hostem, et occidit; unum peccatum committit. Ita etiam, si quis ad copulam consummandam præmittit tactus, oscula et sermones, sufficit si confiteatur tantum copulam obtentam. Utrum autem explicandi sint tactus, qui statim copulam sequuntur? Adsunt tres sententiæ. Prima absolute affirmat cum *Suar. et aliis. Secunda cum Dicast. et Croix l. 5. n. 168.* negat, si hujusmodi actus intenduntur velut complementum prioris voluptatis; secus verò, si in eis tanquam in nova voluptate sistatur. Hæc est quidem probabilis, sed non minus probabilis est tertia sententia *Busembai* cum *Lug. de Pæn. D. 16. n. 553. Pal. Nav. Azor. Vioa l. c. n. 6. et Salm. c. 12. n. 45.* qui cum communi dicunt omnes hos actus, sicut et complacentiam de copula habita non esse novum peccatum, si statim post copulam habeantur, et minimè ad novam copulam intendantur: quia verosimiliter adhibeantur tanquam complementum copulae obtentæ.

42. — Notandum tamen I. quòd etiam explicanda sunt, tanquam distincta peccata, omnia media posita ad peccatum consummandum, si postea peccatum non consummetur, ut ait *Vioa cum communi ibid. n. 6.* Et hoc, non solum si prædicta media

per se sint mala, ut sunt tactus, et sermones inhonesti: sed etiam si sint indifferentia, ut carpere viam, ascendere domum ad mulierem cognoscendam; parare arma ad homicidium, etc. Ita valde probabiliter dicit *Vioa ibid. n. 6.* Ratio, quia tunc peccatum non manet tantum internum, sed externatur in illis actionibus, quæ omnes malæ deveniunt, cum à malitia pravi finis omnes informantur.

43. — Notandum II. quòd, si quis habens oscula, tactus, etc. nolisset ab initio copulam, sed postea ob libidinem auctam copulam perfecit, non sufficit, si tantum copulam confiteatur; tunc enim omnes actus tanquam distincta peccata debent explicari, quia, cum in illis sistitur, quivis actus habet in se malitiam suam consummatam. Ita communiter *Tourn. p. 272. Less. Dic. cum Croix l. 5. n. 169. et Salm. c. 12. n. 45. cum Nav. Lugo, etc.* Et idem dicendum de eo, qui animum habuit tantum hostem vulnerandi, et inde ira accensus occidit; is duo peccata committit, ut *Salm. ib. cum iisdem.*

44. — Advertendum etiam cum *La Croix l. 5. n. 170. et P. Mazzotta tom. 1. de consc. c. 2. q. 4. L. Ex fine*, quòd, si quis ex intentione furandi centum aureos centenis vicibus moraliter interruptis ea surripiat, tunc centum peccata committit; quia singuli actus habent in se consummatam malitiam: Tria etiam sacrilegia committit, qui in die Nativitatis Domini tres Missas celebrat in mortali, quia sunt actus de se completi. *Dixi tria sacrilegia*: hoc tamen currit in sententia eorum (ut tenent *Sporer de Pæn. c. 3. n. 435.* et quidam Neotericus) qui dicunt celebrare in mortali esse unum sacrilegium, quia actiones celebrantis, licet sint plures, tamen integrant unum ministerium Sacrificii. Sed verius dicendum saltem hæc esse novem sacrilegia, cum celebrans in mortali in unaquaque Missa verius tria sacrilegia committat; et quamvis unum offerat Sacrificium, attamen ad illud offerendum plures actiones per se complete sacrilegas operatur, nimirum indignè consecrando, ministrando sibi indigno, et indignè sumendo: Secus dicendum, si post sumptionem sumat Particulas superfluas, quia hæc ultima sumptio pertinet ad unum Sacrificium. Ita *Croix l. c. cum Vioa. n. 7. Dixi saltem*, nam juxta nostram Sententiam quatuor Sacrilegia committit celebrans in mortali. Vide *l. 6. n. 35. v. Hinc.*

45. — Loquendo autem de secunda radice distinctionis numericæ, scilicet an peccata multiplicentur ex diversitate objectorum totalium, celebris est quæstio inter Doctores. Prima sententia negat, et hanc tenent cum *Bus. hic num. 37. Suar. t. 4. in 3. p. D. 22. sect. 5. n. 34. Lugo de Pæn. D. 16. n. 135. Laym. l. 1. tr. 3. c. 3. n. 2. Vioa. de Pæn. q. 5. a. 6. n. 9. Anacl. p. 81. n. 57. cum Nav. March. etc. ac Tamb. Meth. Conf. l. 2. c. 1. §. 9. a. n. 59. item Bon. Gob. Fill. etc. ap. Croix. l. 5. n. 150.* probabilemque putant *Vasq. Rodr. etc. ap. Lugo loc. cit.* Diversis autem rationibus præfati A. A. hanc sententiam tuerunt; nam *Suar. Laym. Vill. etc.* probant, quia in eodem actu, enti-

tativè uno, non possunt esse plures malitiæ numero diversæ, cum in eodem subjecto nequeant esse plura accidentia numero distincta. Alia ratione utuntur *Lugo, et Tamb.* dicentes; quòd licet in eodem actu possint esse plures malitiæ, tamen ex præcepto Tridentini tenemur quidem explicare numerum peccatorum, non autem numerum malitiarum. *Secunda* verò sententia communior, quam sequimur, et tenent *Continuat. Tournely, t. 2. p. 273. v. Dico 2. Conc. tom. 10. p. 531. n. 29. Croix, l. 5. n. 150. Holzm. t. 1. p. 142. n. 668. ac. Salm. tr. 20. c. 12. n. 61. cum. Azor. Hurt. Vasq. Diana, Dic.* et aliis innumeris, docet diversitatem objectorum totalium bene constituere diversa numero peccata. Ratio 1. quia, sicut actus respiciens plura objecta, specie diversa, includit plura specie diversa peccata in Confessione explicanda, ita actus respiciens plura objecta, numero diversa, includit plura diversa numero peccata. Ratio 2. quæ fortiùs probat, est, quia idem actus non solum potest includere plures malitias specie diversas, sed etiam numero. Id patet exemplo; si enim conjugatus copulam habet cum conjugata, nemo negat (ut ipse *Lugo n. 241.* fatetur) duplicem committere injustitiam, unam quia violet jus suæ uxoris, alteram quia cooperatur ut illa violet jus sui mariti. Ergo cum eodem unico actu bene possunt esse plura peccata, numero diversa, contra eandem virtutem. Objicit *Lugo*, quòd tunc alio modo tendendi conjugatus ille justitiam lædit, quando violat jus suæ uxoris; alio quando cooperatur, ut altera violet jus viri sui, et ideo duo peccata injustitiæ committit. Sed hæc responsio non subsistit, nam eadem virtus justitiæ eodem modo, non diverso, quo obligat eum ad servandam fidem suæ uxori, obligat etiam ut non cooperetur, ne illa frangat fidem suo viro debitam.

Nec obstat ratio *Suarii*, nempe quòd in eodem subjecto nequeunt esse plura accidentia numero distincta. Nam respondetur hoc valere in physicis, non autem in moralibus; in eis enim licet actus physicè sit unus, moraliter tamen bene potest esse multiplex, quando juxta prudentum judicium unicus ille actus æquivalet pluribus, habita ratione ad objecta totaliter diversa, prout patet exemplo copulæ conjugati cum conjugata, et docet *D. Th. 2. 2. D. 42. q. 1. art. 1.* Nec etiam obstat ratio *Lugonis*, nimirum quòd in Confessione tenemur tantum explicare numerum peccatorum, non autem diversas malitias peccati: nam respondetur, posito quòd malitiæ in illo actu sint plures, plura etiam esse peccata, cum peccata diversa non sint nisi diversæ malitiæ.

46.—Hinc infertur diversa numero peccata committere I. eum, qui uno ictu plures homines occidit, vel pluribus detrahit, ut dicunt *Tourn. tom. 2. p. 271. Coll. 1. Concina tom. 10. p. 530. n. 22. Bonac. de. Sac. D. 5. q. 5. p. 2. §. 3. diff. 3. n. 16. et Salm. c. 12. n. 42 et 43. cum Vasq. Azor. Henr. etc.* (contra *Anacl. p. 81. n. 57. Tamb. l. c. n. 61 et 62 cum Lugo etc.*) Et idem dicendum, si quis intendit occidere sive infamare totam familiam, ut tenent *Salm. n. 49. Tourn. l. c. Concina n. 28 et*

Holzm. p. 143. n. 671. contra Roncaglia p. 16. q. 2. R. 2. et Anacl. l. c. Nec obstat dicere, quòd familia pro unica persona reputatur, ex *l. 1. ff. Si familia etc.* Nam, licet fictione juris familia una persona dicatur, attamen occisio aut detractio illa, cum uniuscujusque jus lædat, quod personæ illius familiæ distinctè habent ad vitam aut famam, idcirco diversa peccata constituit. Secus verò esset dicendum, ut bene censent *Salm. n. 51.* si quis læderet bona, quæ possidet aliqua Civitas, Monasterium, aut Capitulum in communi; tunc enim non competit jus individuus in particulari, sed tantum toti Communitati, unde unum jus læditur. II. Qui unico actu optat ad plures fœminas accedere, contra *Tamb. n. 62. cum Lugo*, vel pluries ad eandem fœminam, contra *Less. ap. Tamb. n. 5.*, tanto magis qui eadem nocte pluries eandem fœminam cognoscit, ut *Salm. n. 65.* cum aliis communiter, contra *Zanardum*, quælibet enim fornicatio habet suum terminum completum. III. Qui à pluribus furatur, ut *Salm. n. 44 cum Azor. et Molin. contra Lugo, et Tap. IV.* Qui pluribus unica vice scandalum præbet, ut rectè ait *Tournely t. 3. p. 331. in princ. contra Tamb. num. 64. Lugo.* V. Qui unico actu vult per plures dies Horas Canonicas, vel jejunium omittere, ut *Croix l. 5. num. 164. Holzm. n. 673. et Salm. n. 44.* (contra *Busemb. Lugo, etc.*) Vide dicta, *l. 5. n. 149.* VI. Qui uno actu malum tribus personis desiderat, ut *Croix n. 158. cum Dicast.*

47.—Quæritur autem 1. quot peccata committit, qui unico actu blasphemat duodecim Apostolos? *Tournely t. 2. p. 271. Coll. 3. et Concina t. 10. p. 529. n. 21.* censent committere duodecim peccata, quia uniuscujusque Apostoli honorem lædit, et quidem probabiliter; sed non est improbable id quòd sentiunt *Anacl. p. 82. n. 58. et Salm. c. 12. n. 40. cum aliis*, nempe quòd iste unum committat peccatum, quia cum omnes blasphemiam in Sanctos malitiam desumant ex una relatione ad Deum, moraliter loquendo unica injuria per talem blasphemiam mediatè Deo infertur.

48.—Quæritur 2. an committat diversa peccata, qui detrahit alicui in pluribus materiis, vel eum diversis contumeliis afficit? Negant *Salm. c. 12. n. 41. Lugo de Pæn. D. 16. n. 265. cum Caj. Sa, Azor. Reg. et Molin. item Bon. Dic. Diana, etc. ap. Croix l. 5. n. 161.* dicentes unum committere peccatum, quia licet tales detractiones, aut contumeliæ materialiter specie distinguantur, moraliter tamen unam famam, aut honorem lædunt. Sed probabilius censent plura peccata committere *Tournely tom. 2. p. 283. Holzm. n. 674. Conc. tom. 10. p. 529. n. 21. et Croix l. c. cum Sylvo, Nav. etc.* Ratio, quia læduntur diversa jura ad famam vel honorem, quæ alteri competunt; per hoc enim quòd aliquis esset diffamatus in uno crimine, non ideo est diffamatus in alio. Nec obstat quòd is, qui auferit plures diversas res alicui, unicum committit furtum, nam tunc unum læditur jus quod ille habebat ad bona sua; sed quando aliquis diffamatur in pluribus materiis, plura ejus jura læduntur, juxta plures respectus quos

fama habet ad diversas virtutes, unde plura committuntur peccata. Bene tamen hic advertendum cum *Salm. l. 13. c. 4. n. 13 et Concina l. c. in fin.* quòd mulierculæ, et plebeii, qui simul rixantes eodem impetu diversis contumeliis se onerant, unum peccatum committunt. Ratio, quia juxta communem æstimationem hi non lædunt famam et honorem, eò quòd ex una parte convicia inter hujusmodi personas non apprehenduntur ut gravia, et ex alia audientes nullam ipsis fidem præstant, putantes illa potiùs proficisci ex impetu iræ, quàm ex animo, et rei veritate; et ideo tales rixantes ut plurimum excusantur à mortali, nisi fortè de aliquo particulari facto adversarium improperent.

49. — Quæritur 3. an qui detrahit alicui coram pluribus, plura peccata committat? Affirmant *Croix l. 5. n. 162. et Holm. tom. 1. p. 143. n. 675*, quia (ut dicunt) tot jura is lædit, quot sunt personæ apud quas alter infamatur. Sed unum tantum peccatum committere censent *Lug. de Pæn. D. 16. n. 112. Tamb. Meth. Conf. l. 2. c. 9. §. 1. num. 2. Azor. to. 3. l. 13. c. 5. dub. 1. et Mol. de Just. tom. 5. tract. 4. Dist. 19. n. 3.* Ratio, quia detrahere coram pluribus est tantum circumstantia aggravans, cum jus ad famam sit unicum apud omnes, non autem multiplex; unde cum satis probabilis sit sententia, juxta dicenda de *Pæn. l. 6. n. 467.* quòd sit obligatio explicandi in Confessione circumstantias aggravantes, probabile etiam est in casu proposito non esse obligationem explicandi numerum personarum coram quibus facta est detractio, sed sufficere quòd dicatur: *Detraxi coram pluribus.*

50. — Quæritur 4. quot peccata committat qui plures articulos fidei negat? Plura censet *Borgia apud Croix l. 5. n. 156*, quia (ut ait) unusquisque articulus est distinctum fidei objectum. Sed veriùs negant *ib. Diana, et Oviedo.* Ratio, quia objectum fidei nequit dici multiplex, cum revera unicum tantum sit, nempe veracitas Dei revelantis; idcirco, qui unum fidei articulum negat, non minùs est infidelis, quàm qui omnes negat, et ita contra, qui plures negat articulos, non magis est infidelis, quàm qui negat unum.

Quæritur 5. quot peccata committat, qui diversa mala optat inimico, putà infamiam, mortem, paupertatem, etc. *Prima sententia*, quam tenet *Lugo de Pæn. D. 16. n. 260. cum. Val. Turr. Bon. de 1. Pr. D. 3. q. 5. p. ult. §. 1. n. 10. Dian. 1. p. tr. 7. R. 30. et 3. p. tr. 4. R. 67.* Item *Caj. et Trull. ap. Bus. vide l. 2. n. 30. v. in Confessione*, dicit committere unum specie peccatum, et etiam numero, si mala optentur in eodem impetu; quia peccata odii non sumunt speciem diversam à diverso malo optato, quando omnia appetuntur sub ratione mali, ut contraria virtuti dilectionis; nulli dubium verò explicandas esse species malorum si desiderium sit efficax. *Secunda sententia*, quam tenent *Busemb. loc. cit. cum Suar. et Palao, ac Salm. de Rest. c. 4. num. 29. cum Bann. Salm. Prado, Villal. Soto, Fill. et Dic.* dicit committere plura peccata, prout sunt species malorum optatorum, si specificè exprimentur; quia desiderium sumit speciem à diverso

objecto desiderato, ut inquit *S. Th. 2. 2. qu. 76. a 4. ad 2.* dicens: « Si ille qui maledicit, velit malum occisionis alterius, desiderium » non differt ab homicidio: » Secus si optetur malum in communi, prout si dicat: *Maledictus sis; malum tibi eveniat.* Tertia tamen sententia satis probabilis, quam tenet *Croix l. 5. n. 159.* distinguit, et dicit committere unum specie peccatum, casu quo mala illa apprehendantur sub uno genere mali, nempe ut media ruinæ inimico optatæ; secus, si voluntas feratur ad optanda ei illa diversa mala specificè considerata; ut dicunt *ibid. Sylo. Mol. Bon. etc.*

Quæritur 6. an plura sacrilegia committat Confessarius, qui in mortali successivè plures absolvit? Negant *Salm. c. 12. n. 46. Vio de Pæn. q. 5. a. 6. n. 6. Lugo eod. tit. D. 16. n. 558. cum Rodr. item Sporer, Gob. Diana, etc. apud Croix. l. 5. n. 171.* dicentes unum peccatum committere, quia formaliter unam irreverentiam Deo irrogat; sicut qui plura sacra vasa furatur, unum sacrilegium committit. Sed veriùs *Concina, tom. 10. p. 531. n. 27. Tournely, p. 271. Coll. 4. et Croix loc. cit. cum Bon. Dic. Escob.* et alii docent tot sacrilegia committere, quot absolutiones impertit, quia singulæ absolutiones sunt singula Sacramenta. Idem dicit de Sacerdote pluribus Eucharistiam successivè ministrante, *Croix num. 172. cum Bon. Vasq. Pal. etc.* quia singulæ communionessunt singula convivia completa respectu communicantium. Sed probabilius *Vio, ac Fill. Bus. Diana, et alii ap. eundem Croix l. c.* (qui etiam id probabile putat) dicunt in hoc unum peccatum committi, cum una sit administratio, et ideo unum convivium. Vide *l. 6. n. 35. v. Hinc.* Utrùm autem ministrare Eucharistiam in mortali sit mortale, Vide dicenda *dicto n. 35. sub initio.*

CAPUT II.

DE PECCATIS IN SPECIE, MORTALI ET VENIALI.

DUBIUM I.

Quid sit peccatum mortale, et veniale.

51. Quid mortale, et quid veniale? — 52. Quotuplici modo peccatum potest esse mortale? Notabile advertendum pro iis, qui de facili damnant de mortali.

51. — « RESP. I. Mortale est, quod ob suū gravitatem, gratiam » et amicitiam cum Deo solvit, pœnamque æternam meretur. » Dicitur mortale, quia spiritualis vitæ principium, gratiam » scilicet habitualement, tollit, et mortem animæ affert. » Veniale est, quod ob suam levitatem, gratiam, et amicitiam » non tollit, etsi fervorem charitatis minuatur, et temporalem » pœnam mereatur. Dicitur veniale, quia salvo vitæ spiritualis » principio, scilicet gratia, languorem animæ facillè curabilem » infert, veniamque facillè consequitur.